

Nr 38.

Ankom till riksdagens kansli den 18 februari 1938 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medel för anordnande av vissa försök med generatorgasdrivna automobiler.

(1:a avd.)

I proposition nr 13 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden, föreslagit riksdagen medgiva, att till bestridande av kostnaderna för anordnande av vissa försök med generatorgasdrivna automobiler må av det i riksstaten för budgetåret 1937/38 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter tagas i anspråk ett belopp av högst 25,000 kronor.

Frågan om generatorgassystemets användning för drift av motorfordon är för närvarande föremål för utredning av särskilda för ändamålet inom försvarsdepartementet tillkallade sakkunniga, den s. k. 1937 års gasgeneratorkommitté.

Vid anmälan i statsrådet den 15 januari 1937 av frågan om igångsättande av nämnda utredning framhölls, att bland åtgärder, som kunde tänkas ifrågakomma för främjande av de för utredningen angivna syftena, kunde nämnas åläggande för vissa civila myndigheter att anskaffa och upprätthålla generatorgasdrivna bilparker.

I skrivelse den 21 juli 1937 har 1937 års gasgeneratorkommitté anfört, att av de grundläggande undersökningar, som av kommittén ditintills utförts, hade framkommit, att tillförlitliga objektiva bedömningsresultat för generatorgasbilar under olika trafikförhållanden endast funnes i ett fåtal fall. Det vore därför av betydelse för kommitténs fortsatta utredningsarbete, om ett visst antal generatorgasbilar kunde insättas på olika trafikområden, så att kommittén bleve i tillfälle att under viss tid insamla material från driftsresultaten. Kommittén ville föreslå, att ett statsanslag beviljades, avsett för inmontering av aggregat i högst 10 motorfordon hos fordonsägare, som förklarade sig villiga att ställa för ändamålet lämpliga fordon till förfogande för omändring för generatorgasdrift samt underkasta sig de undersökningar och det statistikförande av driften, som erfordrades för att skapa ett objektivi bedömningsmaterial. Om fordonsägaren efter avslutad kontrollverksamhet önskade inköpa generatoraggregatet, komme den summa, som därför betalades, efter värdering, att återbetalas till staten. Kostnaderna beräk-

nades efter ett belopp av 2,500 kronor för varje med generatoraggregat monterat fordon till sammanlagt högst 25,000 kronor.

Statskontoret har i utlåtande i ärendet den 5 augusti 1937 anført, bland annat, att, då det knappast syntes kunna förutsättas, att efter avslutandet av den ifrågavarande kontrollverksamheten försäljning till motorfordonsägare av generatoraggregat komme till stånd, för ändamålet med lika kostnadsfördelning borde anlitas antingen fjärde och nionde huvudtitlarnas reservationsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga eller ock lantförsvarets och nionde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter.

Arméförvaltningens tyg- och civila departement hava i utlåtande den 12 augusti 1937 anført, att med hänsyn till det i förhållande till nu ifrågavarande utgift ringa belopp, varmed fjärde huvudtitelns kommittéanslag vore uppfört i riksstaten, samt i betraktande av att lantförsvarets anslag till extra utgifter för nu löpande budgetår redan blivit i betydande omfattning belastat, syntes — även om återbetalning i viss omfattning skulle i sinom tid kunna påräknas — intetdera av dessa anslag böra tagas i anspråk för ifrågavarande ändamål. Arméförvaltningens civila departement ville därför föreslå, att i stället anlitas anslaget till oförutsedda utgifter. Vid bifall härtill syntes föreskrift böra meddelas, att, därest fordonsägare efter avslutad kontrollverksamhet önskade inköpa generatorgasaggregat, den summa, som efter prövning av gasgeneratorkommittén skulle återbetalas, skulle inlevereras till arméförvaltningen för att tillställas statskontoret och av nämnda ämbetsverk tillgodoföras anslaget till oförutsedda utgifter. — Då omförmälda försöksverksamhet borde bedrivas i nära förbindelse med den myndighet, som handhade arméns motorfordonsväsen, finge tygdepartementet föreslå, att det ifrågavarande beloppet, 25,000 kronor, gjordes tillgängligt för tygdepartementet för bestridande av kostnaderna för försökens genomförande. Vidare syntes tygdepartementet böra äga att efter samråd med gasgeneratorkommittén meddela erforderliga föreskrifter för kontrollverksamheten samt på förslag av gasgeneratorkommittén bestämma, av vilka fordonsägare försöken skulle verkställas.

Departementschefen har för egen del i ärendet anført följande:

Såsom jag vid behandlingen av frågan om tillsättandet av 1937 års gasgeneratorkommitté till statsrådsprotokollet uttalade, måste en fortsatt utveckling av möjligheterna till användning av generatorgas som drivmedel för motorfordon anses innebära ett försvarsintresse av stor betydelse liksom en dylik utveckling läser få anses vara av intresse även ur allmän ekonomisk och näringspolitisk synpunkt, icke minst inom skogs- och lantbruksområdet.

Jämväl inom riksdagen hava liknande synpunkter funnit uttryck, i det att statsutskottet vid behandlingen av ett motionsvis väckt yrkande om medel för anskaffning av generatorgasdrivna motorfordon för trängtrupperna (utlåtande 1936: nr 4 punkt 45:o) anført, att utskottet funne frågan om upprätthållande och utvecklande av generatorgasdrift vara av stort allmänt intresse och förtjänt av särskild uppmärksamhet ävensom uttalat sin förvissning om att gasgeneratorkommittén komme att utrustas med alla de hjälp-

medel, som behöfves för att utredningen skulle på ett allsidigt och tillförlitligt sätt kunna verkställas.

Gasgeneratorkommitténs förevarande framställning avser att möjliggöra för kommittén att på grundval av praktiska försök bilda sig en uppfattning om förutsättningarna för att inom den civila samfärdseln i större eller mindre omfattning kunna använda generatorgas såsom drivmedel för motorfordon. Att en dylik försöksdrift skulle vara av stor betydelse för kommitténs arbete, synes stå klart. Emellertid lärer det knappast kunna förväntas, att innehavare av motorfordon skola ställa sina fordon till förfogande för en sådan försöksverksamhet, därest icke de med monteringen av generatoraggregatet m. m. förenade kostnaderna bestridas av statsmedel. Jag finner mig fördenskull böra tillstyrka, att särskilda medel ställas till förfogande för ändamålet.

Kommittén har räknat med att försöksdrift av angivet slag skulle anordnas å tio motorfordon i privat drift. Kostnaderna för inmonteringen av gasgeneratoraggregatet m. m. hava beräknats till högst 2,500 kronor för varje fordon, vadan det belopp, som sammanlagt erfordras, skulle uppgå till högst 25,000 kronor. Emot denna beräkning har jag intet att erinra. Dock torde böra påpekas, att möjligheter föreligga för att de slutliga kostnaderna för försöksdriften skola kunna nedbringas genom inflytande köpeskillingar för inmonterade aggregat, som övertagas av fordonsägarna.

Ifrågavarande kostnadssumma är av den storleksordning, att densamma icke utan allvarliga olägenheter kan belasta vare sig de närmast berörda huvudtitlarnas — fjärde och nionde — anslag för kommittéer och utredningar genom sakkunniga eller anslagen till extra utgifter. Det synes därför och med hänsyn jämväl till ändamålets art riktigast, att kostnaderna i fråga få utgå från det utom huvudtitlarna uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. Till detta anslag böra då också återföras de köpeskillingsbelopp för övertagna aggregat, som kunna komma att inflyta.

På sätt arméförvaltningens tygdepartement anført torde anslagsmedlen i fråga lämpligen böra ställas till tygdepartementets förfogande. Närmare föreskrifter rörande medlens omhänderthavande och redovisning m. m. torde det få ankomma på Kongl. Maj:t att i sinom tid meddela.

Utskottet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot det begärda anslagsbeloppet liksom ej heller mot det ifrågasatta sättet för kostnadernas bestridande.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att till bestridande av kostnaderna för anordnande av vissa försök med generatorgasdrivna automobiler må av det i riksstaten för budgetåret 1937/38 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter tagas i anspråk ett belopp av högst 25,000 kronor.

Stockholm den 18 februari 1938.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Närvarande: se under utlåtandet nr 37.